

Pelle Erobreren – Hjem, kære hjem

- Uddrag af bind 1 Barndom, bind 3 Den store kamp og bind 4 Gryet

Erik Henningsen – *Sat ud*, 1892

Hvad vil det sige at have et hjem?

I *Pelle Erobreren* følger vi Pelle fra Stengården på Bornholm til København, hvor han bor mange forskellige steder, inden han køber huset *Gryet* sammen med Ellen og lander det sted, hvor han måske føler sig mest hjemme. I romanen kommer vi ind i mange forskellige hjem og kan som fluen på væggen fornemme stemninger og se med egne øjne, hvor forskelligt et hjem kan se ud i 1800-tallet. I dette forløb vil vi derfor se på de forskellige hjem romanen fremstiller og diskutere, hvad der definerer et hjem og hvilken betydning det har for personerne.

Introduktion

Her er fire nedslag i Pelle Erobreren, hvor vi vil se på, hvordan et hjem kan se ud på dette tidspunkt i historien, og hvad det er, der skaber tryghed i hjemmet.

De fire nedslag med fokus på hjemmet er:

1. Hjemmet på *Stengården*
2. Hjemmet i *Arken* i København
3. Hjemmet hos familien Stolpe
4. Hjemmet *Gryet* med Ellen og børnene

1. Hjemmet på Stengården

Introduktion til kapitel 3 – Pelles hjem på Stengården

Pelle er sammen med Lassefar kommet til Bornholm fra Sverige, da de efter mor Bengtas død søger lykken udenfor Sverige, hvor der er stor fattigdom på dette tidspunkt. Lassefar og Pelle får job på Stengården, hvor de skal passe køer. På et tidspunkt bliver Pelle lokket ind i laden af eleven på gården, der er Pelles ”chef”. Hr. eleven vil gerne vise sin magt over Pelle, der bare er en simpel røgterdreng, og udstiller derfor Pelle overfor resten af gårdens ansatte:

Øvelser til Pelle Erobreren – Barndom

1. Hvordan er hierarkiet på Stengården?
2. Beskriv Pelle og Lassefars hjem på Stengården.
3. Hvad har de med sig fra det tidligere hjem i Sverige?
4. Hvordan tror du, deres tidligere hjem sammen med mor Bengta var?
5. Beskriv mødet mellem Lassefar og Hr. eleven
6. Hvordan taler de til hinanden?
7. Hvorfor hævner Lassefar ikke Pelle?
8. Hvordan reagerer Pelle på farens svigt?
9. Hvordan reagerer Lassefar på ydmygelsen?
10. Er det et trygt hjem?

Skriveøvelse – Opgøret med autoriteten

Del klassen i to. Den ene halvdel skriver Lassefars forsvarstale og den anden halvdel skriver Pelles anklage mod faren. Lav evt. mindre grupper, så der er flere taler.

Lassefars forsvarstale

Skriv en forsvarstale for Lassefar

1. Hovedpåstand
2. Belæg
3. Rygdækning – kom med eksempler
4. Gendrivelse – hvad kunne Pelles anklage være
5. Inddrag alle tre appelformer

Pelles anklage

Skriv Pelles anklage mod faren

1. Hovedpåstand
2. Belæg
3. Rygdækning – kom med eksempler
4. Gendrivelse – hvad kunne farens forsvar være
5. Inddrag alle tre appelformer

2. Hjemmet i *Arken* i København

Introduktion til kapitel 7 og 17 – Pelles hjem i Arken

Tre dage efter Pelle er ankommet til København flytter han ind i Arken, som er en gammel faldefærdig kaserne, hvor de allerfattigste bor. Her møder han mange skæbner og forsøger på den bedst mulige måde at skabe et hjem ud af de få ting, han har. Pelle oplever en stor omsorg på trods af den store fattigdom, men de mange tragisk skæbner, som han oplever i Arken, er også med til at skubbe til den sociale indignation, som han føler, og dermed er Pelles klassekamp også et forsøg på at skabe forandring for de folk, der lever i Arken.

Øvelser til kapitel 7 og 17 om Arken

1. Beskriv Arken
2. Hvordan passer det ind i et traditionelt hjem?
3. Hvordan beskrives kontrasten til Arken?
4. Hvordan bliver de mennesker, der bor i Arken, beskrevet?
5. Hvilke forskelle er der på beskrivelsen i kapitel 7 og 17?
6. Hvad kan denne forskel skyldes?
7. Sammenlign med fortællingen om Noahs ark.
8. Hvad vil forfatteren gerne sige med denne sammenligning?
9. Kan du føle dig tryk i Arken?

3. Hjemme hos Stolpe

Introduktion til kapitel 10 – Pelles besøg hos familien Stolpe

Pelle får et nært venskab med fagforeningsmanden Stolpe, der ofte inviterer Pelle hjem i lejligheden. Det er også her Pelle møder datteren Ellen, som han bliver kæreste med og senere gifter sig med. I uddraget her er Pelle på besøg hos familien Stolpe.

Øvelser til kapitel 10 – Hjemme hos Stolpe

1. Beskriv hjemmet
2. Beskriv familien
3. Hvad er det, der gør, at Pelle føler sig godt tilpas her?
4. Hvordan passer familien ind i en traditionel familie?
5. Kan du føle dig tryk her?

4. Hjemmet, *Gryet*, med Ellen og børnene

Introduktion

I det 4. og sidste bind af Pelle Erobreren, *Gryet*, er Pelle og Ellen flyttet udenfor byen i et hus, så børnene kan komme væk fra baggårdene og fabriksrøgen og i stedet få frisk luft. Det giver også familien mulighed for at dyrke deres egne grøntsager, og der er mere plads at udfolde sig på. Sammen med Ellens far, Stolpe, har Pelle også fået sat gang i et byggeri på markerne omkring huset, så det kan give mulighed for, at flere arbejdere kan flytte derud.

Øvelser til kapitel 23 – Hjemme i *Gryet*

1. Beskriv familien
2. Hvordan fremstilles henholdsvis Ellen og Pelle?
3. Er det en idyllisk eller en realistisk fremstilling?

4. Hvordan kommer trygheden til syne?
5. Hvordan tror du, det er at være barn her?
6. Sammenlign de fire hjem; Stengården, Arken, Stolpes hjem og Gryet.
7. Hvilken betydning har det folk at have et trygt hjem?
8. Perspektivér til maleriet *Sat ud*, 1887

Tekstuddrag til Hjem, kære hjem

Bind 1 – Barndom, kapitel 3 – Pelles hjem på Stengården

Eleven¹ trak ham inden for Porten² og skød den i. Der blev mørkt, Drengen som kom fra det stærke Dagslys kunde lige straks intet skelne, og det han efterhaanden skimtede tog uformelige Omrids i hans rædde³ Fantasi. Stemmer lo og brummede plumret for hans Øren, og nogle Hænder der forekom ham forfærdelig store tumlede ham imellem sig. En uhyggelig Rædsel krøb over ham ledsaget af forrykte springende Forestillinger om Røvere og Mord, og han gav sig til at skrige højt af Angst. En mægtig grov Haand lagde sig over hele hans Ansigt, og i Stilheden som fulgte paa hans kvalte Skrig hørte han en Stemme ude i Gaarden kalde paa Pigerne, de skulde komme og se noget morsomt.

Han var for lammet af Skræk til at fatte hvad der blev gjort ved ham, og undrede sig blot svagt over hvad der kunde være af morsomt derude i Sollyset. Mon han nogensinde fik Solen at se mere?

Som Svar paa hans Tanke blev Porten i det samme slaaet op. Lyset vældede ind, han kendte Ansigterne om sig og stod der selv med nøgen Krop midt i Dagen, Bukserne ned om Hælene og Skjorten kiltet op under Vesten. Henne til Siden stod Eleven med en Kørepisk og klippede⁴ efter hans nøgne Legeme.

»Spring!« raabte en bydende Stemme, og Pelle sprang sanseløs af Skræk og Forvirring ud i Gaarden.

Dér stod Pigerne ude, de lo og hvinede ved Synet af ham, han vendte sig for at flygte ind i Porten igen. Men Pysken traf ham, og han maatte atter frem i Dagslyset, han humpede som en Kænguru og kaldte ny Jubel ned over sig. Derude stansede han, stod ret op og ned og græd hjælpeløst, mens det regnede ned over ham med raa Bemærkninger, især fra Pigerne. Han ænsede ikke Pysken mere men krøb blot sammen for at skjule sig, til han sank om paa Stenbroen⁵ i en krampagtig hulkende Klump.

(Lassefars reaktion er først at true Hr. eleven med en hammer, men han får ikke rigtig gjort noget ved det og lover derfor Pelle, at han vil slå Hr. eleven ihjel eller måske bare tæske ham. Pelle går og glæder sig til at faren skal hjælpe ham med at få hævn.)

”Nede i Hjørnet af Kostalden var der skilt et Rum fra med Brædder; det havde ingen Dør, og der var en tommebred Aabning mellem hver Brædde saa det lignede et Træmmebur. Det var Røgterkamret. Et bredt Sengested optog det meste af Pladsen; det var tømret op af raa Brædder, og Kamrets Stengulv gjorde det af for Sengebund. Paa et tykt Lag Rughalm laa nogle Sengeklæder huler til bulter, de tykke sribede Uldvaar⁶ var stive af skorpet Kosnavs, hvori der strittede Fjær og Halmstraa.

Midt i Sengen laa Pelle og krøb sammen, han havde Dynen op om Nakken og laa og gassede sig. Paa Sengekanten sad Lasse og rodede i den grønne Kiste mens han snakkede halvhøjt hen for sig.

Han var midt i sin Søndagsandagt. Stump for Stump tog han langsomt de Smaating frem der var bragt med fra det opløste Hjem. Det var lutter Nyttegenstande: Garnnøgler, Tøjstumper og lignende, der gik med efterhaanden til at holde hans og Drengens Klæder ved Lige. Men for ham var hver Ting en

¹ Eleven = her en ung dreng, der skal oplæres til at være forvalter

² Porten = her er det ladeporten

³ Rædde = ræd = bange. Hans bange eller skræmte fantasi

⁴ Klippede = svirpede med pysken

⁵ Stenbroen = Her i betydningen gårdspladsen

⁶ Uldvaar = sengetøj af uld

Relikvi⁷ der maatte tages varsomt om, og det blødte i ham hvergang en eller anden Del slap op. For hver Genstand han lagde til Side gentog han langsomt, hvad Bengta havde sagt om deres Bestemmelse, da hun laa for Døden og ordnede alt paa det bedste for ham og Drengen: »Garn til Pøjkens⁸ graa Sokker! – Lapper til hans Søndagstrøje som skal snart lægges ned paa Ærmerne! – Huske ikke at gaa for længe med Hoserne forinden de bødes⁹!« Det var den Døendes sidste Vilje, og den blev efterkommet i et og alt. Lasse bevarede den ordret trods sin daarlige Hukommelse.

Saa var der Smaating som havde tilhørt Bengta selv, billig Pynt med hver sin glade Historie fra Marked og Højtider, som han mumlende opfriskede.

Drengen holdt af denne dæmpede Brummen, som han ikke behøvede at høre efter eller svare paa – og som var saa behagelig at glide bort i. Han laa og døsede og kiggede ud mod den lyse Himmel, mæt og træt og med en svag Fornemmelse af noget uhyggeligt der var overstaaet.

Det gav et Sæt i ham. Han havde hørt Døren til Kostalden gaa, og nu lød der Støvleskridt paa den lange Fodergang. Det var Eleven, han kendte straks de forhadte Skridt igen.

Det krøb i ham af Glæde. Nu skulde den Fyr faa at føle, at man ikke maatte gøre Drengene noget, naar de havde en Far der kunde løfte sin Mand i stiv Arm og skælde ud – ja meget værre end Forvalteren¹⁰. Nu skulde – han rejste sig over Ende og stirrede spændt paa Faderen.

»Lasse!« kaldtes der nede i Kostalden.

Den Gamle brummede tvært. Han blev siddende men flyttede uroligt paa sig.

»Las–se!« lød det lidt efter igen, vigtigt og utaalmodigt.

»Ja–ha!« Lasse rejste sig og gik derud.

»Kan du ikke svare naar man kalder paa dig, din svenske Hallunk¹¹? Er du døv?«

»Jo svare kan jeg vel,« sagde Lasse med rystende Stemme. »Men Hr. Eleven skulde nu ikke – – jeg er Fader skal jeg sige – – og Faderhjærtet – –«

»Jeg er tilfreds du var Jordemor, saa skal du svare naar man kalder! Ellers skal jeg faa Forvalteren til at snakke lidt med dig – forstaar du det!«

»Ja saa, ja jo – Hr. Eleven faar undskylde, men jeg hørte ikke –«

»Naa men vil du saa huske, at Aspasia¹² ikke skal med paa Græs i Morgen.«

»Skal hun kælve¹³ kanske?«

»Ja naturligvis! Troede du maaske hun skulde fole?«

Lasse lo pligtskyldigst og fulgte Eleven tilbage gennem Stalden. Nu maatte det vel komme, Pelle sad op og stirrede i stiv Lytten. Men han hørte blot Faderen gøre endnu en Undskyldning, lukke Halvdøren og komme tilbage med langsomme stolprende¹⁴ Skridt. Saa brast han i Graad og krøb langt ned under Dynen.

Lasse gik og rodede en god Stund og smaagnavede over et eller andet; saa kom han hen og trak varsomt Dynen bort fra Drengens Hoved. Men Pelle borede sit Ansigt ned i Sengeklæderne, og da Faderen drejede det mod sig, mødte han et fortvivlet uforstaaende Blik der fik hans eget til at flakke hvileløst i Kamret.

»Ja« sagde han med et Forsøg paa at være gnaven »du kan sagtens tude. Men naar én nu ikke ved hvor Aspasia staar¹⁵, saa faar man vel være høflig ved jeg.«

»Jeg kender godt Aspasia, hun staar tredje fra Døren her,« hulkede Drengen.

⁷ Relikvie = en hellig genstand

⁸ Pøjkens = svensk for drengens

⁹ Hoserne forinden de bødes = han skal ikke gå med strømperne for længe inden de skal vedligeholdes, sys, stoppes.

¹⁰ Forvalteren på Stengården er kendt for at være meget streng

¹¹ Halunk = stammer fra tjekkisk og betyder nogen tigger

¹² Aspasia = navnet på en af køerne

¹³ Kælve = når en ko føder en kalv, kælder den

¹⁴ Stolprende = vaklende, stavrende

¹⁵ Lasse har temmelig sikkert ikke gået ret meget i skole, så han har aldrig lært at læse.

Lasse vilde give et vranget Svar men sank sammen i det, grebet og afvæbnet af Drengens Fortvivlelse. Han overgav sig paa Naade og Unaade, bøjede sig ned saa han støttede sin Pande mod Drengens, og sagde hjælpeløst:

»Ja Lasse er fattig ja, gammel og fattig! en Flab kan spille ham paa Snuden. Gnistre i Vrede kan han ikke længer, og ingen Kræfter er der i Næven – hvad hjælper det saa én knytter den! Alting maa han tage imod – og lade sig slænge hid og did – og takke til! – saadan er gamle Lasse. Men saa maa du huske, at det er for din Skyld han lar sig spytte paa; ellers tog Lassefar sit Kram og gik – alt det gammel han er. Men du kan gro af det din Far muldner¹⁶. Og saa faar du stoppe Graaden!« Han tørrede Drengens vaade Øjne med Dynen.

Pelle forstod ikke Faderens Ord, men de beroligede ham alligevel, og lidt efter faldt han i Søvn. Men længe laa han og snøftede i Søvn.

Lasse sad stille paa Sengekanten og lyttede til Drengens Søvn, og da den var blevet nogenlunde rolig listede han gennem Stalden og ud. Det havde været en fattig Søndag, og nu vilde han dog hen og se, om nogen af Karlene var hjemme og havde Besøg – for saa vankede der Brændevin. Lasse nænnede ikke selv at tage op af Lønningen til at købe Snaps for; de Penge fik nok at gøre om de skulde strække til det nødvendige. –

Bind 3 – Den store kamp, kapitel 7 – Arken

Arken laa hen som en tung graa Masse nu; der var mørkt altid, Efteraarslyset kunde ikke naa ned. I det indre af Massen rugede bestandig bælgmørk Nat; de der holdt til dør maatte lytte sig frem som Muldvarpe. Mørket bar Lyde frem som ikke kunde gøre sig gældende i Sommerlyset; der lød en ustanselig Mudren ud, af Væsner som færdedes halvt i Blinde. Naar Søvn for en Stund tog det, afslørede Nattestilheden endnu en Verden; Væggetøjet brød sig hørligt Vej under de gamle Tapeter, Rotter og Mus og Træorme arbejdede omkap; Mørket lugtede helt krydret af det dryssende Ormemel. Overalt i den gamle Kage arbejdede Opløsningen ved tusend Smaadyrs Hjælp. Undertiden blev det til en voldsom Lyd der vækkede Pelle, naar en eller anden Bjælke var undergravet og faldt ned i nyt Leje. Saa vendte han sig om paa den anden Side.

Naar han var ude om Aftenen lagde han gerne Vejen om ad Strøget for at faa Del i Lysglansen; Butikkernes rige Luksus holdt noget vaagent i ham, der lod sig drage styrkende Sammenligninger mellem her og dør. Naar han kom fra den oplyste By ud i sit eget Kvarter, laa Smøgerne som hæslige Afløb for Mørket, og *Arken* ragede uhyggelig op mod Nattehimlen som et tungt Bjærg. Skumle Kælderaabninger førte ned i Bjærgets Rødder, og dernede i de mørke Indvolde færdedes gustne snavsede Skabninger med en osende Lampe. Det var alle dem der levede af *Arkens* Elendighed, Jærnhandlere, Marskandisere¹⁷, og Agerkarle¹⁸ der laante Penge ud mod haandfaaet Pant¹⁹. De gik sky og rodede mellem besynderlige Dynger; Mørket havde slaet sig i dem, Pelle maatte altid tænke paa de *Underjordiske*²⁰ derhjemme. Saadan havde Klippens Fod aabnet sig for ham i hans Barndom, og han havde gysende set Dværge pusle om mellem deres forbandede Skatte. De gik her som graadige Trolde, pillede Grundlaget bort under *Arkens* sorgløse Væsner saa de en Dag faldt ned i Kælderen – og aad dem med Hud og Haar. Den onde Side af Æventyret var i al Fald ingen Løgn!

Bind 3 – Den store kamp, kapitel 17 - Arken

Paa den anden Side Broen – opad Torvet – laa Pottemanden med sin Skude; han havde stablet Kajen fuld af Jydepotter, og Kristianshavns Madammer kom og slog Handel af. Og bagved ragede *Arkens* Masse op.

¹⁶ Muldne = at blive til muld

¹⁷ Marskandisere = personer, der sælger brugte ting

¹⁸ Ågerkarle = personer der låner penge ud til en meget høj rente, lånehaj, bedrager

¹⁹ Håndfæst pant = pant, der af pantsætteren gives i en andens (pantaverens) værge som sikkerhed

²⁰ De underjordiske = Før i tiden troede mange på Bornholm, at der fandtes overnaturlige væsener, der levede under jorden

Saa uhyre den var, virkede den ikke som nogen Kaserne, men laa der med sit vilkaarlige Præg af Landsby – af hundrede Landsbyer fejet sammen i en uredelig Dynge. Oprindelig kunde der have været en lille Bindingsværksrønne paa ét Stokværk, med Frontspids. Den havde saa givet sig til at yngle Storstad, sat sig af ved Knopskydning til alle Sider og opad helt kalejdoskopisk²¹, til en vældig Klump med smaa Stumper Fasade, en Kile Tag, dybe Kroge og ludende Frontspidser mellem hinanden i et endeløst Virvar – helt op til femte Sals Højde over Midten. Deroppe svævede altid en blaa Dunstkreds og angav Skakten, det fælles Aandehul for *Arkens* Mylder. Han kunde skelne Madam Frandsens Kvist med Røghatten deroppe; og længere nede, i en dyb Kløft som skar sig ind i Massen, genkendte han Hannes Vindu. Ellers kunde han ikke lokalisere ret mange af de smaa Vinduer, der stirrede ud som brustne Øjne. Selv Kulmanden der var Vicevært, vidste daarlig Rede paa *Arkens* Krinkelkroge og Gange.

Han saá *Arkens* Væsner rende frem og tilbage over Broen, sorgløse og med korteste Sigt; de var altid paa Færde i sidste Øjeblik og styrtede af Sted. Der var noget rørende over deres Glemsomhed, som Nøden havde fremkaldt; i *Arken* skulde man først til at bjærge Føden, naar man havde sat sig til Bords og opdagede at der ingenting var.

Bind 3 – Den store kamp, kapitel 10 – Pelle besøger familien Stolpe

Han befandt sig inderlig vel ved at blive optaget i hendes Hjem, hvor der bag det robuste Københavnerhumør skjulte sig helt patriarkalske Tilstande. Alting hvilede paa Orden og Ærbødighed for Forældre, især for Faderen, der havde det afgørende Ord i alle Spørgsmaal og sin egen Plads, hvor ingen anden satte sig. Naar han kom hjem fra Arbejdet, kappedes de voksne Sønner endnu om at bringe ham hans Tøfler, og Hustruen havde altid en ekstra Bid til ham. Den yngste Søn Frederik der snart havde udlært, gik og glædede sig som et Barn til den Dag, han blev Svend og skulde drikke Dus med den Gamle.

De beboede en rummelig ny Treværelsers Lejlighed med Pige-kammer; for Pelle der var vant til at se sine Fæller herovre holde til i et Værelse med Køkken, var det ikke saa lidt af en Oplevelse. Sønnerne havde Kost og Bolig hjemme, de sov i Pige-kamret. Hjemmet var bygget op og holdtes sammen ved fælles Kræfter. Naar Medlemmerne ubetinget bøjede sig for Husfaderen, var det ikke af Underkuethed – de gjorde blot som alle andre. Stolpe var sit Fags Førstemand, en anset Arbejder og Bevægelsens Veteran. Hans Ord blev af sig selv staaende.

Ellen var den eneste, der ikke respekterede hans Overhøjhed men frejdigt gav sig til at trætte ham af, ofte uden anden Hensigt end den at sige ham imod. Hun var Pige-barnet i Familien og Skrabkagen²² – det benyttede hun sig af. Undertiden saá det ud, som Stolpe var bragt til det yderste og vilde knuse hende i sin Fortørnelse; men han underkastede sig altid.

Pelle var han svært glad for, og beundrede i Smug Datteren endnu mere. »Kan du saa se, der er noget ved Tøsen, Mutter! hun forstaar at vælge sig Mandfolk,« kunde han begejstret udbryde.

»Ja jeg skal ikke have noget imod ham,« svarede Madam Stolpe. »Lidt bondsk er han jo endnu, men det render han vel nok af sig.«

»Bondsk – han? Nej du kan tro, han ved hvad han vil. Dér har hun sku fundet sin Overmand!« sagde Stolpe triumferende.

I de to Brødre fandt Pelle et Par trofaste Kammerater, der ikke var fri for at se op til ham.

²¹ Kalejdoskopisk = farverigt

²² Skrabkagen = et barn født af en mor i en fremskreden alder

Bind 4 – Gryet, kapitel 23 – Pelles hjem ”Gryet”

Og saa er det igen Foraar i Danmark!

Allerede længe har det trukket op til det, Lærken kom før Frosten endnu var af Jorden, og saa dukkede Støren op. Og en Dag var Luften pludselig blevet høj og let, saa Blikket igen engang kunde gaa vidt ud; der var kommet en egen bred Luftighed i Blæsten – det var Vaarens Aande. Den kom strygende med Bud om unge karske²³ Kræfter, og Folk rettede Ryggen og aandede dybt ind. »Ah Søndenvinden!« sagde de og aabnede Sindet i Forventning.

Og dér kommer han selv ridende over Havet Syd fra midt i sit Følge af kaad Ungdom. Saa herligt har hans Indtog aldrig været, ligner han ikke straalende Solen selv! Havet glitrer under gyldne Hove, og Luften er dirrende fuld af Straale-Spyd der gribes og kastes under det kaade Ridt. Tju og hej – i halsbrækkende Galop over Bølgerne! hvem kommer først til de danske Strande?

Som en bred Blæst gaar Vaaren frem over Øer og Bælter og favner det hele i overmodig ung Styrke, han synger i Børnenes aabne Munde som i en Konkylie og rutter med luftig Friskhed. Kvindens Tænder bliver friske af hans Kys og blinker omkap med hendes Øjne; hendes Kind blusser under hans Strøg og er dog kølig – som solmoden Frugt der dugges af Morgenens. Og i Mandens Hjerne hvirvler det paany, den vider sig ud for Vaarvinden til et renblæst Hvelv – stort som Himlen selv – og blaaner i ør Forventning. Højt i den gaar de vilde Fugles syngende Træk; den svimler mod sin egen Uendelighed. Barhovedet og med et Smil af Sol gaar han frem som en ung Kæmpe, der har drukket sig en Rus i sin egen Styrke, breder Armene ud og vækker trallende det hele! Ingenting kan staa for ham. Han kilder den sovende Jord under Hjertet og raaber overgivent ned i hendes dunkle Skød: Kuk engang! Og dybt nede spjætter Livets Rødder til og vaagner; de sætter Safterne i Omløb igen, Pindsvin og Markmus tumler søvndrukne frem og giver sig til at pusle i Hegnene. Nede fra Mørket gærer og bobler det op af gammelt der raadner bort, og Grøfternes sure Vand giver sig til at rinde mod Havet.

Menneskene staar og stirrer himmelfaldne efter den rundhaandede Kæmpe, til det gror i dem ogsaa og de selv faar Raad til en Del. Alt det man umulig kunde, nu kan man det pludselig – og mere til! Bonden har allerede forlængst Ploven i Jorden, og Sædemanden spænder sin Kurv omkring sig – nu skal Landet klædes igen.

Dagene længes og tager til i Varme, det er herligt at følge dem og vide det gaar opad. En Dag fjærner Ellen Forsatsdørene og slaar op paa vid Gab ud til Haven; det er som en Befrielse. Men sikke meget Snavs, Lyset aabenbarer!

»Nu faar vi travlt, Petra Drejer!« siger Ellen. Den lille forvoksne Sypige smiler med sine sørgmodige Øjne, og de to giver sig til at feje ned og vaske Vinduer; nu og da kommer en lille Tøs ind fra Haven og sladrer, fordi hun ikke maa lege med Annas store Dukke. Men Svend Trøst²⁴ er i Marken fra Morgen til Aften; han hjælper Bedstefar Stolpe med at bygge de ny Arbejderboliger. Det er en køn Hjælp! Naar Ellen henter ham ind til Maaltiderne, er han saa snavset, at hun er ved at gaa ud af sit gode Skind.

»Gud ved, hvordan Gamle Brun²⁵ har det?« siger Ellen pludselig, bedst som hun gaar. »Nu har vi ikke hørt fra ham i tre Dage. Det er helt trist at tænke paa, at han er saa langt væk. Bare man nu tager sig ordenlig af ham.«

Pelle har styrtende travlt – det er ikke ret meget de ser til ham. Nu har Bevægelsen²⁶ taget fat paa hans Ide for Alvor, og han skal selv skalte og valte med det hele, saa han har begge Hænder fulde. »Har jeg en Mand – eller har jeg ingen?« siger Ellen, naar hun engang imellem faar Hold i ham.

»Nu bliver det snart bedre,« svarer han. »Naar vi først faar Maskineriet ordenlig i Gang, knirker det af sig selv.«

²³ Karske = friske

²⁴ Svend Trøst er en søn Pelle har fået med Marie, som han havde en kort affære med.

²⁵ En ven, der tidligere har boet hos dem

²⁶ Bevægelsen = fagbevægelsen

Morten²⁷ er den eneste, der ikke tager sig noget alvorligt til. Han gaar og drysser – og virker underlig afstikkende midt i al Travlheden. »Han tænker!« siger Ellen og stanser midt i Tæppebankningen.

»Gudskelov man ikke er bleven Forfatter.«

Pelle vil gerne have ham draget ind i Foretagendet. »Der er saa meget at skrive og holde Foredrag om,« siger han. »Alt det kunde du gøre meget bedre end jeg.«

»Nej du, jeg kan ikke,« svarer Morten. »Dit Arbejde gror i mig ogsaa, jeg har det i Tankerne bestandig og har jo selv tænkt paa at give en Haand – men jeg kan ikke. Hvis jeg kommer til at yde mit Bidrag til din vældige Gærning, bliver det paa en anden Maade.«

»Du gør ikke noget ved din Bog om Solen heller,« siger Pelle bekymret.

»Nej, for hver Gang jeg vil arbejde med den, gaar den saa underlig i ét med din Gærning for mig. Jeg kan ikke holde Tankerne ud fra hinanden; for Tiden føler jeg mig som en Muldvarp, der roder blindt om i den sorte Muld under Livets mægtige Træ. Jeg graver og søger, og hvert Øjeblik støder jeg paa de tunge Rødder af dette vældige over Jorden. Jeg kan ikke se dem, men jeg hører det tone deroppe fra – og lider ved ikke at kunne følge dem op i deres mægtige Sammenhæng deroppe i Lyset.

En Søndag Formiddag sidst i Maj sad de ude i Haven. Vuggen var flyttet ud i Solen, Pelle og Ellen sad paa hver sin Side af den og talte om Hjemmets Anliggender; Ellen havde meget at fortælle ham, naar hun havde ham for sig selv. Barnet laa og gloede op i Luften med sine mørke Øjne, der var Ellens op ad Dage; han var brun af Lød og buttet. Det saas paa ham, at han var undfanget i Sol og Kærlighed.

Lasse Fredrik sad henne for sig selv ved Tjørnen og malede paa et Billede, som Pelle ikke maatte se, før det var færdigt. Han gik paa Tegneskole nu og var flink, han havde et skarpt Blik for Mennesker – navnlig de Fattige kunde han tage paa Kornet som de gik og stod. Han havde en let Haand; med to-tre Streger kunde han give det, Faderen møjsommeligt havde maattet arbejde sig til. »Du snyder,« sagde Pelle gerne, halv fortrydelig – »det kan ikke taale at ses nær ved!« Men han maatte indrømme at det lignede.

»Naa, faar jeg snart Billedet at se?« raabte han over. Han var svært nysgærrig.

»Ja, nu er det færdigt,« sagde Lasse Fredrik og kom med det.

Billedet forestillede en Gade, hvori der holdt en enlig Mælkevogn; bag Vognen laa en Mælkedreng med blødende Hoved. »Han er faldet i Søvn, fordi han maa saa tidlig op,« forklarede Lasse Fredrik. »Saa idet Vognen kører frem, gaar han bagover.« Det morgenøde i Gaden var godt givet, men Blodet var altfor knaldende rødt.

»Det er meget uhyggeligt,« sagde Ellen gysende. »Men sandt er det.«

²⁷ En ven, de har boende